

ความคิดเห็นของผู้ใช้บัณฑิตต่อผลการพัฒนาตามสาระความรู้ สาระการฝึกทักษะ สมรรถนะ
ระหว่างก่อนเข้าศึกษาและหลังศึกษาของบัณฑิตหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต

สาขาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น

Opinions of the Graduate Users Towards Results of Development Based on
Essence of Knowledge, Essence of Skill Training, Competency, Between Before
and After Graduate of the Learners of Graduate Diploma Program in Teaching
Profession, The Far Eastern University

ปรีชา บัววิรัตน์เลิศ*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลการพัฒนาตามสาระความรู้ สาระการฝึกทักษะ สมรรถนะ
ระหว่างก่อนเข้าศึกษาและหลังศึกษาของบัณฑิตหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัย
ฟาร์อีสเทอร์นในทัศนะของผู้ใช้บัณฑิต ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยผู้อำนวยการสถานศึกษา
รองผู้อำนวยการสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มสาระหรือหมวดวิชา และอาจารย์พี่เลี้ยงที่มีความเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติ
งานของผู้สำเร็จการศึกษา สังกัดโรงเรียนเอกชนที่เข้าร่วมโครงการพัฒนามาตรฐานความรู้ ผู้ประกอบวิชาชีพครู
ของโรงเรียนเอกชนระหว่างสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) กับมหาวิทยาลัย
ฟาร์อีสเทอร์น ตามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) เมื่อวันที่ 10 สิงหาคม พ.ศ. 2554 จำนวนทั้งสิ้น 77 คน
เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ใช้บัณฑิตเกี่ยวกับการพัฒนาตามสาระความรู้ สาระ
การฝึกทักษะ สมรรถนะ ก่อนและหลังการศึกษาของบัณฑิตหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู
มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า ผู้ใช้บัณฑิตมีความเห็นต่อผลการพัฒนาตามสาระความรู้ สาระการฝึกทักษะ สมรรถนะ
ระหว่างก่อนเข้าศึกษาและหลังศึกษาของบัณฑิตหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู คือ บัณฑิต
มีการพัฒนาตามสาระความรู้ สมรรถนะและประสบการณ์วิชาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพครู ก่อนเข้าศึกษามีความคิด
เห็นโดยภาพรวมในระดับปานกลาง และหลังศึกษามีความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี หลังศึกษามีค่าเฉลี่ย
ความคิดเห็นสูงกว่าก่อนเข้าศึกษา โดยมีความก้าวหน้าเฉลี่ย เท่ากับ 1.07

คำสำคัญ

ความคิดเห็นผู้ใช้บัณฑิต สาระความรู้ สาระการฝึกทักษะ สมรรถนะ หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาวิชาชีพครู

* อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น
E-mail: preecha@feu.ac.th

Abstract

This research is aimed to compare the results of development based on knowledge essence, essence of skill training, competency, between before and after Graduate of the learners of Graduate Diploma Program in Teaching Profession in viewpoint of the graduate users. Population of this research included school principal, vice principle, head of substance learning group and teachers who are related to the performance of graduates in the network of a collaborative project to develop standards of professional knowledge, academic administrators and teacher professionals of private schools joining the project (OPEC 1) attending the Development Project on Knowledge Standard of Teacher Professionals of Private Schools between the Office of the Private Education Commission (OPEC) and the Far Eastern University according to MOU dated 10 August 2554. Totaling 77 persons, Tools used in research included essence of knowledge, competency and professional experience of teacher professionals according to Regulation of the Teachers Council of Thailand on Professional Standards B.E. 2556. Research instrument is questionnaire form on development between before study and after graduation in Graduate Diploma Program in Teaching Profession, the Far Eastern University. The collected data was analyzed using percentage, mean and standard deviation.

The result revealed that the Graduate Users towards Results of development based on knowledge essence, essence of skill training, competency, between before and after Graduate of the learners of Graduate Diploma Program in Teaching Profession of Graduate Diploma Program in Teaching Profession, had development based on knowledge, competency and professional experience of teacher professional after study higher than before study, improved from moderate level to very good level by the average progressed of the score is 1.07.

Keywords

Opinions of the Graduate Users, Essence of Knowledge, Essence of Skill Training, Competency, Graduate Diploma Program in Teaching Profession

บทนำ

การศึกษาถือเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนามนุษย์ ซึ่งการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพนั้น ปัจจัยที่มีอิทธิพลสำคัญที่สุดคือ ครู กล่าวคือ ครูจะต้องมีคุณภาพตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, 4) ซึ่งวิชาชีพทางการศึกษาเป็นวิชาชีพชั้นสูงที่ต้องอาศัยความรู้ความชำนาญเป็นการเฉพาะไม่ซ้ำซ้อนกับวิชาชีพอื่น เป็นวิชาชีพที่มีผลกระทบต่อผู้รับบริการและสาธารณชนจึงต้องมีการควบคุมการประกอบวิชาชีพเป็นพิเศษ ดังนั้น ผู้ที่จะเข้าสู่วิชาชีพจึงต้องผ่านการศึกษาระดับปริญญาตรีและภาคปฏิบัติให้มีความรู้ความชำนาญเป็นระยะเวลายาวนานพอสมควร เพื่อให้สามารถประกอบวิชาชีพได้ด้วยวิธีการแห่งปัญญา

มีอิสระในการใช้วิชาชีพตามมาตรฐานวิชาชีพ และมีจรรยาบรรณวิชาชีพ โดยมีสถาบันวิชาชีพ หรือองค์กรวิชาชีพ เป็นแหล่งในการสร้างสรรค์จรรยาบรรณวิชาชีพ นอกจากบทบาทดังกล่าวแล้ว ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษายังมีบทบาท สำคัญต่อสังคมและความก้าวหน้าของประเทศ ดังนี้ 1) สร้างพลเมืองดีของประเทศ โดยการให้การศึกษาระดับพื้นฐาน ที่จะทำให้ประชาชนเป็นพลเมืองตามประเทศชาติต้องการ 2) พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อสนองตอบการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมของประเทศ 3) สืบทอดวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของชาติ จากคนรุ่นหนึ่งไปอีกรุ่นหนึ่ง ให้มีการรักษาความเป็นชาติไว้อย่างมั่นคงยาวนานตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณ ของวิชาชีพ พ.ศ. 2556 ที่ได้กำหนดคุณลักษณะและคุณภาพที่พึงประสงค์ในการประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ที่ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องประพฤติปฏิบัติตนให้เกิดคุณภาพในการประกอบวิชาชีพทางการศึกษาซึ่งเป็น วิชาชีพชั้นสูง โดยกำหนดมาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษาไว้ 3 ด้าน ประกอบด้วยมาตรฐานด้านความรู้และ ประสบการณ์วิชาชีพครู มาตรฐานการปฏิบัติงาน มาตรฐานการปฏิบัติตนหรือจรรยาบรรณวิชาชีพ (ข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556) ซึ่งปัจจุบันสถานศึกษาต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษา ได้ดำเนินการให้ผู้ที่มีวุฒิทางการศึกษาขั้นต่าระดับปริญญาตรีและปริญญาสาขาอื่นที่มีไซ้ทางการศึกษาหรือครุศาสตร์ หรือศึกษาศาสตร์ทำหน้าที่สอนนักเรียน นิสิต นักศึกษามาเป็นเวลานานพอสมควรและด้วยสภาพสังคมที่เปลี่ยนไป การจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพนั้น ต้องพัฒนาองค์ประกอบทางด้านการศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะผู้สอนมีบทบาทสำคัญต่อสังคมและความเจริญก้าวหน้าของประเทศ จึงต้องอาศัยความรู้ความชำนาญ เป็นการเฉพาะ ครูสภาจึงได้มีพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 เพื่อกำหนดเป็นมาตรฐาน วิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพ ดังนั้นบุคลากรทางการศึกษาไม่ว่าจะทำหน้าที่สอนในสถาบันใดหรือระดับใด จำเป็นต้องมีคุณสมบัติตามพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 มาตรา 44(2) ซึ่งกำหนด ให้ผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพควบคุม ต้องมีคุณสมบัติโดยมีวุฒิปริญญาทางการศึกษาหรือเทียบเท่า หรือมีคุณวุฒิอื่นที่คุรุสภารับรอง

จากสภาพการณ์ดังกล่าว มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์นในฐานะสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่มีความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรพัฒนาวิชาชีพครู และมีคณาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา พร้อมที่จะให้ความรู้ด้านวิชาชีพครูที่มีประสบการณ์ด้านการจัดการเรียนการสอนและการนิเทศมากกว่า 20 ปี และ เมื่อวันที่ 10 สิงหาคม พ.ศ. 2554 มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์นได้บันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ตามโครงการ พัฒนามาตรฐานความรู้ ผู้ประกอบวิชาชีพครูของโรงเรียนเอกชน ระหว่างสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการ ศึกษาเอกชน (สช.) กับมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์นเพื่อแสดงถึงความเข้าใจระหว่างกันในการประสานความร่วมมือ และสนับสนุนซึ่งกันและกันเพื่อพัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาซึ่งการดำเนินการจัดการเรียนการสอนตาม โครงการได้ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว จำนวน 2 รุ่น (สช.1 และ สช. ต่อเนื่อง) โดยมีสถานศึกษาเอกชนในจังหวัดเชียงใหม่ ให้ความสนใจเข้าร่วมโครงการ จำนวน 77 แห่ง ผู้สมัครเข้าศึกษาในโครงการ จำนวน 325 คน และมีผู้สำเร็จ การศึกษาทั้งสิ้น จำนวน 273 คน ดังนั้น การติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษานับว่ามีความจำเป็น และสำคัญมากเพราะจะทำให้ทราบว่าผู้สำเร็จการศึกษาที่เป็นผลผลิตของหลักสูตรนั้น มีความสามารถในการปฏิบัติ งานด้านต่าง ๆ ที่ได้ศึกษาไปจากสถานศึกษา และสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้มากน้อยเพียงไร (दन्य सुधिजन, 2532) สอดคล้องกับ สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2543) ที่ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับความสำคัญของการติดตามการปฏิบัติงาน

ของผู้สำเร็จการศึกษาไว้ว่า เป็นบริการที่จัดขึ้นเพื่อศึกษาถึงความล้มเหลว ทักษะข้อคิดเห็น ความต้องการ และปัญหาของผู้เรียน ทั้งผู้เรียนในปัจจุบัน และผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษาไปแล้วที่ไปศึกษาต่อ หรือออกไปประกอบอาชีพ นอกจากนี้ (อรนุช สิริกุลขจร, 2542, 111) ได้แสดงความคิดเห็นว่า การปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษาเป็นเรื่องพื้นฐานหนึ่งของการแนะแนวอันมีส่วนร่วมในการช่วยให้ข้อมูล เพื่อให้ผู้เรียนปรับตัวกับสถานศึกษา การฝึกอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ รุ่ง แก้วแดง (2542) ยังกล่าว การติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จ การศึกษาเป็นการกระทำ เพื่อให้ได้ข้อมูลย้อนกลับจากที่ได้รับการศึกษาไปแล้ว ทั้งนี้เพื่อให้ทราบถึงสาเหตุ อุปสรรคความ ทั้ง ข้อขัดข้องต่าง ๆ ที่อาจมีในการดำเนินงาน ตลอดจนแนวทางที่จะทำให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพ และเพื่อประโยชน์ในการ ประเมินผลของการดำเนินงานการจัดการศึกษาว่ามีสิ่งใดควรปรับปรุงแก้ไข และสอดคล้องกับประสงค์ ภาระงาน (2539) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษาการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษา คือ เพื่อทราบข้อสารสนเทศหรือข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาต่าง ๆ ที่ผู้เรียนออกจากสถานศึกษาไปแล้วต้องประสบ เพื่อรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ มาใช้ในการประเมิน ผลงานการจัดการศึกษา และเพื่อพิจารณาปรับปรุงหลักสูตร โดยถือว่าประสบการณ์ศิษย์เก่าเป็นแนวทาง เพื่อตรวจสอบว่าศิษย์เก่าของสถานศึกษามีความพร้อมในการศึกษาต่อ หรือประกอบอาชีพต่าง ๆ ตามความต้องการในตลาดแรงงานหรือไม่

ด้วยเหตุนี้จึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งว่าหลังจากการที่ผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาวิชาชีพครูไปแล้วตามโครงการพัฒนามาตรฐานความรู้ ผู้ประกอบวิชาชีพครูของโรงเรียนเอกชนจะมีการพัฒนาตนเองอยู่ในระดับใดเมื่อเปรียบเทียบกับสาระความรู้ สาระการฝึกทักษะ สมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพ ทั้งนี้จะได้นำข้อมูลจากการประเมินดังกล่าวรายงานผลการพัฒนาให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับทราบ ตลอดจนนำผลสรุปที่ได้ไปพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครูให้สอดคล้องกับสาระความรู้ สาระการฝึกทักษะ สมรรถนะ ตามมาตรฐานวิชาชีพเพื่อการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบผลการพัฒนาตามสาระความรู้ สาระการฝึกทักษะ สมรรถนะ ระหว่างก่อนเข้าศึกษาและ หลังศึกษาของบัณฑิตหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น ในทัศนะของผู้ใช้บัณฑิต

นิยามศัพท์

หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู หมายถึง หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น

บัณฑิต หมายถึง ผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น ในโครงการความร่วมมือพัฒนามาตรฐานความรู้ผู้ประกอบวิชาชีพครูของโรงเรียนเอกชน (สช.1 - สช.ต่อเนื่อง)

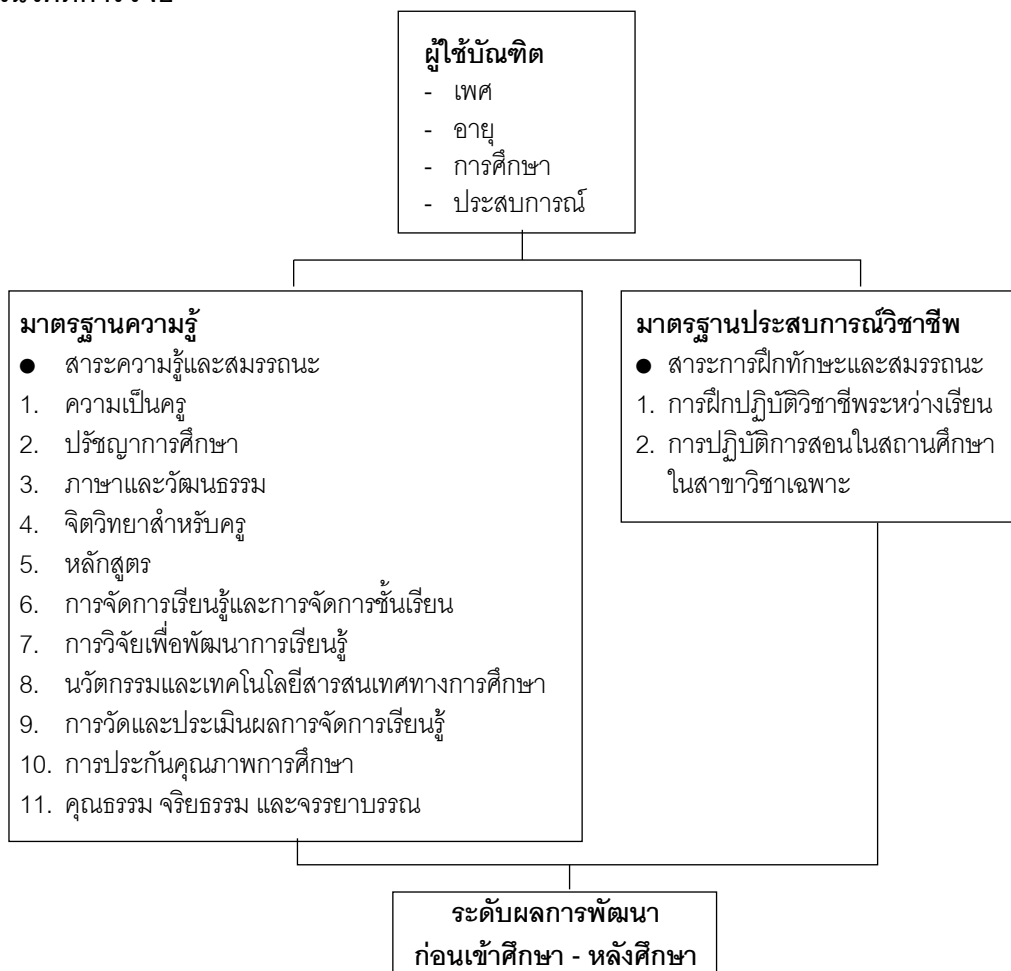
ผู้ใช้บัณฑิต หมายถึง ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มสาระหรือหมวดวิชา และอาจารย์พี่เลี้ยงที่มีความเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน และสามารถประเมินคุณภาพการทำงานของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น ในโครงการความร่วมมือพัฒนามาตรฐานความรู้ผู้ประกอบการวิชาชีพครูของโรงเรียนเอกชน (สช.1 - สช.ต่อเนื่อง) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์นได้

สาระความรู้ หมายถึง ความเข้าใจหรือสิ่งที่จะต้องรู้สำหรับผู้ที่จะเข้ามาประกอบวิชาชีพ ต้องมีความรู้ที่เพียงพอที่จะประกอบวิชาชีพตามมาตรฐานความรู้ที่คุรุสภากำหนด

สาระการฝึกทักษะ หมายถึง ความชำนาญในการที่จะดำรงสถานภาพของการเป็นผู้ประกอบการวิชาชีพ ต้องมีความรู้ที่เพียงพอที่จะประกอบวิชาชีพตามมาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพที่คุรุสภากำหนด

สมรรถนะ หมายถึง ความสามารถสำหรับผู้ที่จะเข้ามาประกอบวิชาชีพ ต้องมีความสามารถที่จะประกอบวิชาชีพตามมาตรฐานความรู้และมาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพที่คุรุสภากำหนด

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

ผู้ใช้งานชุด ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มสาระหรือหมวดวิชา และอาจารย์พี่เลี้ยงที่มีความเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษา สังกัดโรงเรียนเอกชนที่เข้าร่วมโครงการพัฒนามาตรฐานความรู้ ผู้ประกอบวิชาชีพครูของโรงเรียนเอกชนระหว่างสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) กับมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น ตามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) เมื่อวันที่ 10 สิงหาคม พ.ศ. 2554 จำนวนทั้งสิ้น 77 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ใช้งานชุดเกี่ยวกับการพัฒนาตามสาระความรู้ สาระการฝึกทักษะ สมรรถนะ ก่อนและหลังการศึกษาของบัณฑิตหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครูที่พัฒนามาจากแบบสอบถาม ของ วินัย ไชยวงศ์ญาติ (2555) แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบผลการพัฒนาตามสาระความรู้ สาระการฝึกทักษะ สมรรถนะระหว่างก่อนเข้าศึกษาและหลังศึกษา ของผู้เรียนหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครูมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น และตอนที่ 3 ความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากรด้วยตนเอง รวมทั้งมีการนำส่งทางไปรษณีย์จำนวน 77 ชุด ได้รับแบบสอบถามคืนทั้งหมดจำนวน 77 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 จากนั้นผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบข้อมูลพบว่า มีความสมบูรณ์ทุกฉบับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (μ) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม เพศ อายุ วุฒิการศึกษา สถานภาพ และประสบการณ์ในการทำงาน ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชาย จำนวน 30 คน และเพศหญิง จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 38.96 และร้อยละ 61.04 มีอายุระหว่าง 31 - 40 ปี จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 31.17 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 25.97 และอายุ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 42.86 คุณวุฒิทางการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาโท จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 72.73 วุฒิการศึกษา ระดับปริญญาตรี จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 22.08 และวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 5.19 ส่วนสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นผู้บริหาร จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 67.53 รองผู้อำนวยการ จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 19.48 และเป็นหัวหน้าหมวด/กลุ่มสาระจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 12.99 สำหรับประสบการณ์ในการทำงานผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีประสบการณ์ 10 ปีขึ้นไป จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 87.01 รองลงมาอยู่ระหว่าง 1-5 ปี จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 9.09 และอยู่ระหว่าง 6 - 10 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 3.90 ตามลำดับ

2. การพัฒนาตามสาระความรู้ สาระการฝึกทักษะ สมรรถนะ ระหว่างก่อนเข้าศึกษาและหลังศึกษา ของบัณฑิตหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์นในทัศนะของผู้ใช้บัณฑิต

ตารางที่ 1

การพัฒนาตามสาระความรู้และสมรรถนะ (มาตรฐานความรู้) ระหว่างก่อนเข้าศึกษาและหลังศึกษาของบัณฑิต
หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาวิชาชีพครูในทัศนะของผู้ใช้บัณฑิต

สาระความรู้และสมรรถนะ (มาตรฐานความรู้)	ก่อนเข้าศึกษา			หลังศึกษา		
	(μ)	(σ)	ระดับ	(μ)	(σ)	ระดับ
N = 77						
1. ด้านความเป็นครู	3.48	0.80	ปานกลาง	4.52	0.65	ดีมาก
2. ด้านปรัชญาการศึกษา	3.12	0.71	ปานกลาง	4.24	0.59	ดี
3. ด้านภาษาและวัฒนธรรม	3.42	0.71	ปานกลาง	4.24	0.74	ดี
4. ด้านจิตวิทยาสำหรับครู	3.37	0.86	ปานกลาง	4.49	0.62	ดี
5. ด้านหลักสูตร	3.08	0.87	ปานกลาง	4.29	0.67	ดี
6. ด้านการจัดการเรียนรู้และการจัดการชั้นเรียน	3.37	0.85	ปานกลาง	4.48	0.60	ดี
7. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้	3.11	0.98	ปานกลาง	4.32	0.68	ดี
8. ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา	3.48	0.90	ปานกลาง	4.59	0.60	ดีมาก
9. ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	3.43	0.93	ปานกลาง	4.41	0.62	ดี
10. ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา	3.25	0.84	ปานกลาง	4.38	0.63	ดี
11. ด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ	3.99	0.96	ปานกลาง	4.77	0.56	ดีมาก
เฉลี่ยรวม	3.37	0.86	ปานกลาง	4.43	0.63	ดี

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าเฉลี่ยการพัฒนาตามสาระความรู้ และสมรรถนะ (มาตรฐานความรู้) ก่อนเข้าศึกษา
ของบัณฑิตหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครูในทัศนะของผู้ใช้บัณฑิต ในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่
ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในทุกรายการ พบว่า ทุกรายการอยู่ในระดับปานกลาง และค่าเฉลี่ยหลังการศึกษา
มีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาในแต่ละรายการ พบว่า มีรายการอยู่ในระดับดีมาก คือ
ด้านความเป็นครู ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา ด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ

ตารางที่ 2

การพัฒนาตามสาระการฝึกทักษะและสมรรถนะ (มาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพ) ระหว่างก่อนเข้าศึกษาและหลังศึกษาของบัณฑิตหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาวิชาชีพครูในทัศนะของผู้ใช้บัณฑิต

สาระการฝึกทักษะและสมรรถนะ (มาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพ)	ก่อนเข้าศึกษา			หลังศึกษา		
	(μ)	(σ)	ระดับ	(μ)	(σ)	ระดับ
N = 77						
1. ด้านการฝึกปฏิบัติวิชาชีพระหว่างเรียน	3.44	0.77	ปานกลาง	4.66	0.5	ดีมาก
2. ด้านการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา ในสาขาวิชาเฉพาะ	3.43	0.83	ปานกลาง	4.47	0.69	ดี
เฉลี่ยรวม	3.44	0.85	ปานกลาง	4.56	0.63	ดีมาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ค่าเฉลี่ยการพัฒนาตามสาระการฝึกทักษะและสมรรถนะ (มาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพ) ก่อนเข้าศึกษาของบัณฑิตหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครูในทัศนะของผู้ใช้บัณฑิต ในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในทุกรายการ พบว่า ทุกรายการอยู่ในระดับปานกลาง และค่าเฉลี่ยหลังการศึกษามีความคิดเห็น ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละรายการ พบว่า มีรายการอยู่ในระดับดี คือ ด้านการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในสาขาวิชาเฉพาะ

3. การเปรียบเทียบผลการพัฒนาตามสาระความรู้ สาระการฝึกทักษะ สมรรถนะ ระหว่างก่อนเข้าศึกษาและหลังศึกษา ของบัณฑิตหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครูในทัศนะของผู้ใช้บัณฑิต

ตารางที่ 3

ผลการพัฒนาตามสาระความรู้ สาระการฝึกทักษะ สมรรถนะ ระหว่างก่อนเข้าศึกษาและหลังศึกษาของบัณฑิตหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครูในทัศนะของผู้ใช้บัณฑิต

ผลการพัฒนาตามสาระความรู้และสมรรถนะ (มาตรฐานความรู้)				
ก่อนการศึกษา		หลังการศึกษา		ความก้าวหน้า
(μ)	(σ)	(μ)	(σ)	(μ)
3.37	0.86	4.43	0.63	1.06
ผลการพัฒนาตามสาระความรู้และสมรรถนะ (มาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพ)				
ก่อนการศึกษา		หลังการศึกษา		ความก้าวหน้า
(μ)	(σ)	(μ)	(σ)	(μ)
3.44	0.85	4.56	0.63	1.12
ผลการพัฒนาตามสาระความรู้ สาระการฝึกทักษะ สมรรถนะ (ในภาพรวม)				
ก่อนการศึกษา		หลังการศึกษา		ความก้าวหน้า
(μ)	(σ)	(μ)	(σ)	(μ)
3.38	0.233	4.45	0.161	1.07

จากตารางที่ 3 การเปรียบเทียบผลการพัฒนาตามสาระความรู้ สาระการฝึกทักษะ สมรรถนะ (ในภาพรวม) ระหว่างก่อนเข้าศึกษาและหลังศึกษา ของบัณฑิตหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์นได้ค่าความก้าวหน้าหลังศึกษาสูงกว่าก่อนศึกษา โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.07

4. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของผู้ใช้บัณฑิต

จากการแสดงความคิดเห็นของผู้ใช้บัณฑิตส่วนใหญ่เห็นว่า มหาวิทยาลัยควรสร้างจิตสำนึกในวิชาชีพครู เพื่อให้เกิดความรักในอาชีพครูที่ยั่งยืนโดยไม่แบ่งแยกกว่าจะเป็นครูของรัฐบาลหรือว่าเอกชน และการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู ยังเป็นการเปิดโอกาสให้ครูที่ยังไม่มีใบประกอบวิชาชีพได้เข้ามาศึกษาต่อ เพื่อพัฒนาความรู้ทางด้านวิชาชีพครู ตลอดจนสามารถนำเอาความรู้ ความสามารถที่ได้รับไปพัฒนาเทคนิคและกลยุทธ์การจัดการเรียนการสอน ทำให้เกิดประโยชน์แก่ลูกศิษย์อย่างมาก และครูที่ผ่านการศึกษายังสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีในการเป็นนักวิเคราะห์ และสังเคราะห์ได้อย่างเป็นระบบและสอดคล้องกับสภาพของปัญหาที่เกิดขึ้นจริง แต่สำหรับแนวคิดในการปฏิบัติตนของครู ตามมาตรฐานวิชาชีพยังต้องได้รับการกระตุ้นให้เข้าใจและปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพที่คุรุสภากำหนดอย่างเคร่งครัด มิฉะนั้นอาจจะทำให้เกิดความเสียหายกับองค์กรได้ สำหรับข้อเสนอแนะผู้บริหารและฝ่ายวิชาการต้องมีการติดตาม และให้คำปรึกษาแนะนำ ตลอดจนมีการนิเทศการสอนอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนางานของครูผู้สอนอย่างแท้จริง

อภิปรายผล

1. ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมผู้ใช้บัณฑิตหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์นเห็นว่า บัณฑิตสาขาวิชาชีพครูมีความรู้ สมรรถนะและประสบการณ์ ตามมาตรฐานวิชาชีพที่คุรุสากำหนด ก่อนเข้าศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยรวม 3.38 และหลังศึกษามีความรู้ สมรรถนะและประสบการณ์เพิ่มขึ้นอยู่ในระดับดี โดยมีค่าเฉลี่ยรวม 4.45 ทั้งนี้เป็นผลมาจากการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาวิชาชีพครู ของมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์นมีความเชื่อว่า การสร้างผู้ประกอบอาชีพครูตามมาตรฐานและจรรยาบรรณวิชาชีพครู ต้องผ่านกระบวนการทั้งด้านการเรียนรู้และการฝึกปฏิบัติงาน ตรงกับที่ธงชัย พุ่มขลิต (2554) กล่าวว่าครูเป็นบุคคลที่มีความสำคัญที่สุดต่อการพัฒนาสังคมและชาติบ้านเมือง การพัฒนาครูให้เป็นบุคคลที่มีศักยภาพอย่างที่สุด จึงเป็นงานที่นักวิชาการศึกษา และผู้บริหารการศึกษาจะต้องกระทำอย่างจริงจังและต่อเนื่อง การพัฒนาครูจะช่วยพัฒนาคุณภาพและวิธีการทำงานของครู ประหยัดเวลาและลดความสูญเปล่าทางวิชาการ ทำให้ครูได้เรียนรู้งานในหน้าที่ได้เร็วขึ้น ช่วยแบ่งเบาหรือลดภาระหน้าที่ของผู้บังคับบัญชา กระตุ้นให้ครูปฏิบัติงานเพื่อความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่และเป็นบุคคลที่ทันสมัยอยู่เสมอ ทั้งในด้านความรู้และเทคโนโลยีต่าง ๆ นอกจากนี้แนวทางการเรียนการสอนที่มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์นดำเนินการยังสอดคล้องกับงานวิจัยของประภาพร กุลณวงศ์ (2553) ที่ว่าความสามารถของบุคคลนั้นมีความแตกต่างกัน ซึ่งได้จำแนกความต้องการในการฝึกปฏิบัติออกเป็น 3 ด้าน เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างสูงสุด ประกอบด้วย ด้านวิธีการฝึกงานต้องการให้มีการสอนงานโดยคำแนะนำให้รู้จักวิธีการปฏิบัติงาน ส่วนวิธีการฝึกอบรมต้องการฝึกอบรมโดยนำปัญหาที่เกิดขึ้นจริงมาเป็นหัวข้อในการอบรม

2. ผลการวิจัยพบว่า ผู้ใช้บัณฑิตหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น เห็นว่า หลังจากบัณฑิตเข้าศึกษา มีการพัฒนาความรู้ สมรรถนะและประสบการณ์ ตามมาตรฐานวิชาชีพที่คุรุสภา กำหนดส่วนใหญ่อยู่ในระดับดีทุกมาตรฐาน โดยเรียงจากสามอันดับแรก ดังนี้ ด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ รองลงมา ด้านการฝึกปฏิบัติวิชาชีพระหว่างเรียน และด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา ซึ่งเป็นไปในแนวทางเดียวกับการศึกษาของ วินัย ไชยวงศ์ญาติ (2555) ที่ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบสาระความรู้ สาระการ ฝึกทักษะ สมรรถนะ ระหว่างก่อนเข้าศึกษาและหลังศึกษา ของผู้เรียนหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาวิชาชีพ ครู ซึ่งพบว่าก่อนเข้าศึกษาผู้เรียนส่วนใหญ่มีความรู้ และมีสมรรถนะอยู่ในระดับปานกลาง และหลังศึกษาผู้เรียน ส่วนใหญ่มีความรู้ และมีสมรรถนะเพิ่มขึ้นอยู่ในระดับดี โดยเรียงจากสามอันดับแรก ได้แก่ ด้านความเป็นครู รองลงมา ด้านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ทั้งนี้เป็นผลมาจากการจัดการเรียน การสอนของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น มุ่งสร้างครูและบุคลากร ทางการศึกษา ให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการศึกษาในระดับขั้นพื้นฐานโดยครอบคลุมมาตรฐานความรู้ ให้ครบทั้ง 11 มาตรฐาน และมาตรฐานที่ผู้เรียนจะต้องเข้ารับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ในสถานที่ปฏิบัติงานจริง จำนวน 2 มาตรฐาน ตามมาตรฐานวิชาชีพและเกณฑ์การรับรองปริญญา ของคุรุสภา และมุ่งพัฒนาบัณฑิตครูให้เป็น ผู้มีความรู้ ความสามารถ มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน สอดคล้องกับพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทาง การศึกษา พ.ศ. 2546 มาตรา 49 ที่ระบุว่าผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องประพฤติปฏิบัติตาม เพื่อให้เกิดคุณภาพ ในการประกอบวิชาชีพ สามารถสร้างความเชื่อมั่นศรัทธา ให้แก่ผู้รับบริการจากวิชาชีพได้ว่าเป็นบริการที่มีคุณภาพ ตอบสนองได้ว่าการที่กฎหมายให้ความสำคัญกับวิชาชีพทางการศึกษา และกำหนดให้เป็นวิชาชีพควบคุม นั้น เนื่องจากเป็นวิชาชีพที่มีลักษณะเฉพาะ ต้องใช้ความรู้ ทักษะ และความเชี่ยวชาญในการประกอบวิชาชีพ (ประกาศ คณะกรรมการคุรุสภา เรื่อง สาระความรู้ สมรรถนะและประสบการณ์วิชาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และศึกษานิเทศก์ ตามข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556, 2556) ดังที่ ธงชัย พุ่มขลิต (2554) ได้สรุปว่า การพัฒนาครูในสถานศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เป็นระบบและสอดคล้องกับ ความต้องการของครู การพัฒนาครูในสถานศึกษาควรมีเป้าหมายสำคัญที่การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ส่งเสริม และสนับสนุนครูให้สามารถนำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานไปสู่การปฏิบัติจริงจนบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และการเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพให้แก่ครู รวมทั้งเพื่อเสริมสร้างความรู้และทักษะในการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนควรดำเนินการควบคู่ไปกับการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน การเสริมแรงในเวลาและโอกาส ที่เหมาะสม และการสร้างบรรยากาศในการทำงานที่ทำให้ครูเห็นคุณค่าและความสำคัญของตนเองที่มีต่องาน ซึ่งชมความสำเร็จในการปฏิบัติงานของตนเอง ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาตนเอง และการพัฒนาการจัดกิจกรรมการ เรียนการสอนที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างยั่งยืน

สรุป

จากผลการวิจัยสรุปได้ว่า บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู ส่วนใหญ่มีการพัฒนาตามสาระความรู้ สาระการฝึกทักษะ สมรรถนะในระดับดี ซึ่งผู้วิจัยมีข้อสังเกตว่าระดับคะแนน การพัฒนาของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา ยังไม่สามารถพัฒนาไปถึงระดับดีมากได้ ซึ่งในอนาคตควรมีการพัฒนาวิธี

การสอนหรือพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบทเรียนหรือเครื่องมือที่สามารถเสริมสร้างผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนที่ครอบคลุมกับเนื้อหาในรายวิชาให้มากยิ่งขึ้น เพื่อให้ผลสัมฤทธิ์ในการพัฒนาการเรียนรู้สูงขึ้นในระดับดีมากต่อไป ดังนั้นการพัฒนาตามสาระความรู้ สาระการฝึกทักษะ สมรรถนะ ระหว่างก่อนเข้าศึกษาและหลังศึกษาของผู้เรียนหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์นตามทัศนะของผู้ใช้บัณฑิตให้เกิดประสิทธิภาพอย่างสูงสุดนั้นมหาวิทยาลัยควรมีแนวทาง ดังนี้

1. ควรมีการพัฒนาให้ผู้เรียนให้มีความสามารถด้านทักษะความรู้ทางวิชาการ และวิชาชีพครู ตลอดจนการเสริมสร้างการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ผู้สอนควรจัดการเรียนรู้ด้วยบรรยากาศที่สะท้อนให้เห็นถึงสภาพความเป็นจริงพร้อมด้วยสอดแทรกกิจกรรมเสริมในด้านเทคนิควิธีการจัดการเรียนการสอนในชั้นอย่างต่อเนื่อง และเหมาะสมกับสถานที่ปฏิบัติงานงานจริงของผู้เรียน

2. ควรมีการเสริมสร้างการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยยึดเอาสาระความรู้ สมรรถนะและประสบการณ์วิชาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพครู ตามข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556 เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนเป็นหลัก และสิ่งสำคัญคือผู้เรียนต้องศึกษาในภาคทฤษฎีเพื่อให้ความรู้ และมีสมรรถนะในการปฏิบัติให้สามารถประกอบวิชาชีพครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ควรมีการเพิ่มรูปแบบกิจกรรมการจัดการเรียนในหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาวิชาชีพครูโดยใช้กิจกรรมพัฒนาความเป็นครูเข้ามาผสมผสานให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556. (2556). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 130 ตอนพิเศษ 130 ง. ดนัย สุธิ์พจน์. (2532). **การติดตามผลสำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชาการโรงแรม สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาอุดมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธงชัย พุ่มขลิต. (2554). **การพัฒนาศักยภาพครู**. สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2557, จาก <http://std.kku.ac.th/4830503476/งานๆ/B7.doc>.
- ประกาศคณะกรรมการคุรุสภา เรื่อง สาระความรู้ สมรรถนะและประสบการณ์วิชาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษาผู้บริหารการศึกษา และศึกษานิเทศก์ ตามข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556. (2556). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 130 ตอนพิเศษ 156 ง.
- ประภาพร กุลณวงศ์. (2553). **ความต้องการพัฒนาตนเองของบุคลากรสายสนับสนุนงานด้านวิชาการ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**. การค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ประสงค์ วัฒนธน. (2539). **นโยบายสาธารณะกับปัญหาแรงงานในปัจจุบัน**. กรุงเทพฯ: มติชน.
- รุ่ง แก้วแดง. (2542). **ปฏิวัติการศึกษาไทย**. กรุงเทพฯ: มติชน.

- วินัย ไชยวงศ์ญาติ. (2555). **การเปรียบเทียบสาระความรู้ สาระการฝึกทักษะ สมรรถนะ ระหว่างก่อน เข้าศึกษาและหลังศึกษา ของผู้เรียนหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาวิชาชีพครู**. เชียงใหม่: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยพายัพ.
- สงวน สุทธิเลิศอรุณ. (2543). **พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตน**. กรุงเทพฯ: อักษรพัฒนา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). **การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ของสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2553). **รวมกฎหมาย กฎกระทรวง ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศสำหรับ ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ: คุรุสภา.
- อรนุช สิริกุลขจร. (2542). **สภาพและปัญหาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ประเภทวิชาพาณิชยกรรม ของกรมอาชีวศึกษา เขตการศึกษา 8. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอาชีวศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**